

ORNAMO ART AND DESIGN FINLAND

DESIGN

Harjoittelubarometri

'24



ORNAMON

Harjoittelubarometri 2024

TEKSTI & TAITTO

Emmi Putkonen

JULKAISIJA

Ornamo ry

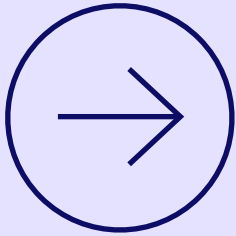
ISSN

2984-424X

© ORNAMO 2024



ORNAMO



Ornamon loppusyksystä 2024 toteuttama harjoittelubaro-
metri kartoittaa harjoittelukäytäntöjä kotimaisissa korkea-
kouluissa muotoilun alalla. Kysely suoritettiin ensimmäisen
kerran vuonna 2018. Kysely toteutettiin suomeksi ja englan-
niksi ja se oli suunnattu harjoittelun jo suorittaneille muotoi-
lualan opiskelijoille.

Aineisto koottiin verkkokyselyllä marraskuussa 2024.
Vastauksia saatiin yhteensä 67 muotoilualan korkea-
kouluopiskelijalta. Kysely rajattiin koskemaan vuonna 2021
tai sen jälkeen korkeakouluharjoittelun suorittaneita. Vas-
tauksia saatiin lähes kaikista muotoilun koulutusta tarjo-
avista korkeakouluista: kahdesta yliopistosta ja kuudesta
ammattikorkeakoulusta.

Kyselyn lopussa pyydettyjä avoimia kommentteja kertyi
26 kappaletta. Niitä tuodaan esiin barometrissä sopivissa
kohdissa.

Tulosten raportoinnissa on tehty jonkin verran vertailua
ammattikorkeakoulu- ja yliopistosektorin välillä. Opinto-
alakohtaista vertailua ei ole tehty alakohtaisten pienten
vastaajamäärien takia. Vertailua ei myöskään ole tehty eri
korkeakoulujen välillä.

Sisältö

| | | |
|----------|---|-----------|
| 1 | Muotoilualan koulutus Suomessa | 6 |
| 2 | Taustatiedot | 7 |
| 3 | Harjoittelun suorittaminen | 9 |
| 3.1 | Työharjoittelun kesto | 10 |
| 3.2 | Työharjoittelun pakollisuus | 10 |
| 3.3 | Harjoittelupaikan löytyminen | 11 |
| 3.4 | Työnantajat ja harjoittelukäytännöt | 14 |
| 3.5 | Korkeakoulun tarjoama tuki ja ohjaus | 16 |
| 4 | Harjoittelun palkallisuus ja toimeentulo | 18 |
| 4.1 | Harjoitteluajan palkka | 18 |
| 4.2 | Muu toimeentulo harjoittelun aikana | 23 |
| | Lähteet | 26 |

Tulokset 2024

65 %

Kyselyyn vastanneista korkeakouluopiskelijoista kokee harjoittelupaikan löytämisen melko vaikeaksi tai vaikeaksi. Moni toi esiin, että vähemmistö opiskelijoista on ylipäättään löytänyt harjoittelupaikan. Harjoittelupaikan puuttuminen voi pidentää valmistumista tai vaikeuttaa työllistymistä valmistumisen jälkeen.

”

Harjoittelu on konkreettinen tilaisuus hahmottaa minkälaisiin tehtäviin itse soveltuisi ja mitä etsii valmistumisen jälkeen.

57 %

Korkeakouluharjoitteluista oli palkallisia. Luku on 10 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2021. Palkallisuus nähdään opiskelijoiden keskuudessa tärkeänä erityisesti taloudellisen turvan, oppimisen ja työpanoksen arvostuksen takaamiseksi.

52 %

Löysi harjoittelupaikan olemalla itse yhteydessä työnantajaan.

31 h

Harjoittelijan keskimääräinen viikkotyöaika.

1935 €

Muotoilualan korkeakouluharjoittelijan mediaanikuukausipalkka.

1 Muotoilualan koulutus Suomessa

Muotoilualan korkeakoulutusta Suomessa tarjoavat useat ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Yliopistoista Aalto-yliopisto ja Lapin yliopisto sekä ammattikorkeakouluista Metropolia, LAB, XAMK, HAMK, Savonia ja Novia kouluttavat valtaosan muotoilualan uusista osaajista. Lisäksi muotoilun monialaisia tutkintoja tarjoavat Turun AMK, Laurea sekä LUT-yliopisto. Muotoilualan koulutusaloihin kuuluvat mm. teollinen muotoilu, palvelumuotoilu, sisustusarkkitehtuuri, graafinen suunnittelu sekä muoti- ja tekstiilisuunnittelu. Muotoilukoulutus asemoituu korkeakouluissa tyypillisesti osaksi taide-, luovia tai suunnittelualoja, mutta sillä voi olla myös yhteyksiä teknologiaan, liiketoimintaan ja yhteiskuntatieteisiin riippuen korkeakoulun painotuksista.

Vuonna 2023 muotoilualan korkeakouluissa opiskeli yhteensä 4 230 henkilöä. Heistä alemman ammattikorkeakoulututkintoa opiskelee 2463 henkilöä, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoita on 285 ja yliopisto-opiskelijoita 1482 henkilöä. Vuoden 2023 aikana tutkinnon suoritti 819 opiskelijaa. Naisia on alalla selvä enemmistö: esimerkiksi muotoilijan alemman AMK-tutkinnon suorittaneista 79 % oli naisia.

Valmistuneiden työmarkkina-asema vaihtelee. Alemman AMK-tutkinnon suorittaneista työllistyy keskimäärin 69 % vuosi valmistumisen jälkeen, mutta työttömyysaste on korkeampi kuin muissa vastaavissa tutkinnoissa. Ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneilla työllisyysaste on korkeampi (85 %). Yliopistotutkinnon suorittaneista taiteen maisterien työllisyysaste on 66 %, mutta työttömyys on haaste erityisesti vastavalmistuneille.¹

¹ Liith 2024; OPH:n tilastot

2 Taustatiedot

84 % vastaajista opiskelee ammattikorkeakoulussa, kun taas 16 % on yliopisto-opiskelijoita (Kuvio 1). Vastaajista suurin osa on aloittanut opintonsa ennen vuotta 2021 (69 %). Vuonna 2021 opinnot aloittanut on neljännen vuoden opiskelija, mikä tarkoittaa normaalilla opiskelutahdilla ammattikorkeakoulussa viimeisen vuoden opiskelijaa ja yliopistossa ensimmäisen vuoden maisteriopiskelijaa. Ennen vuotta 2018 opintonsa aloittaneita on vain 6 %, ja vuoden 2024 aloitusvuoden opiskelijoita oli vähiten (1 %). (Kuvio 2)

Vastaajista 75 % on naisia, 19 % miehiä, 4 % määrittelee itsensä muuksi, ja 1 % ei halua kertoa sukupuoltaan. (Kuvio 3) Suurin osa vastaajista on iältään alle 30-vuotiaita (53 %). Ikäluokat 30–34 (19 %) ja 35–39 (12 %) ovat myös edustettuina, mutta vanhempien ikäluokkien osuus on pienempi. (Kuvio 4) Kyselyn vastaajajoukko onkin vahvasti naisvaltainen ja koostuu pääasiassa nuorista ammattikorkeakouluopiskelijoista, mikä vastaa yleisesti muotoilualan opiskelijoista saatavaa tilastollista kokonaiskuvaa.

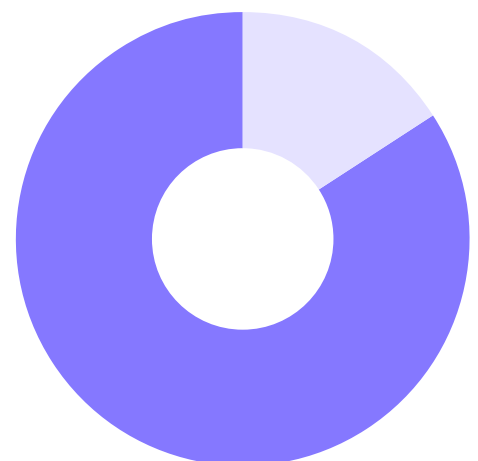
Kyselyyn saatiin vastauksia lähes kaikista muotoilun koulutusta tarjoavista korkeakouluista. Eniten kyselyyn vastasi opiskelijoita seuraavilta opiskelualoilta: muotoilu (39 %), sisustusarkkitehtuuri (19 %), palvelumuotoilu (13 %) ja teollinen muotoilu (10 %).

KUVIO 1

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden jakautuminen ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoihin, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024

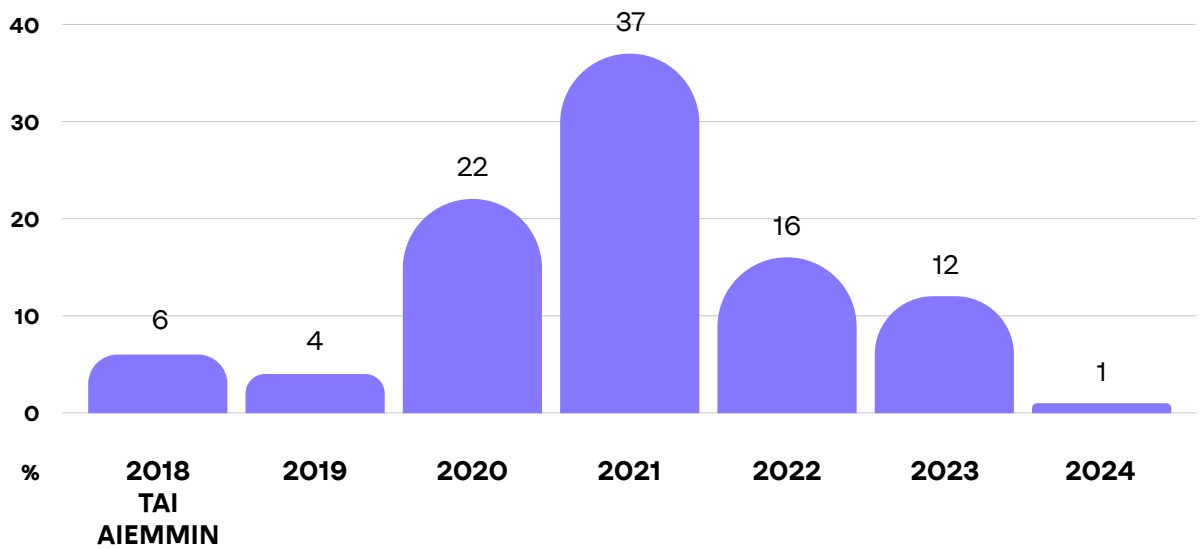
- 84 % AMMATTIKORKEAKOULU
- 16 % YLIOPISTO



KUVIO 2

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden opintojen aloitusvuosi, %

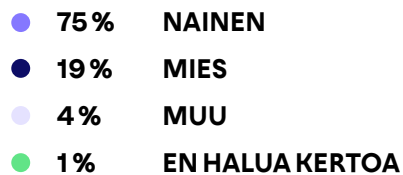
Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



KUVIO 3

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden sukupuolijakauma, %

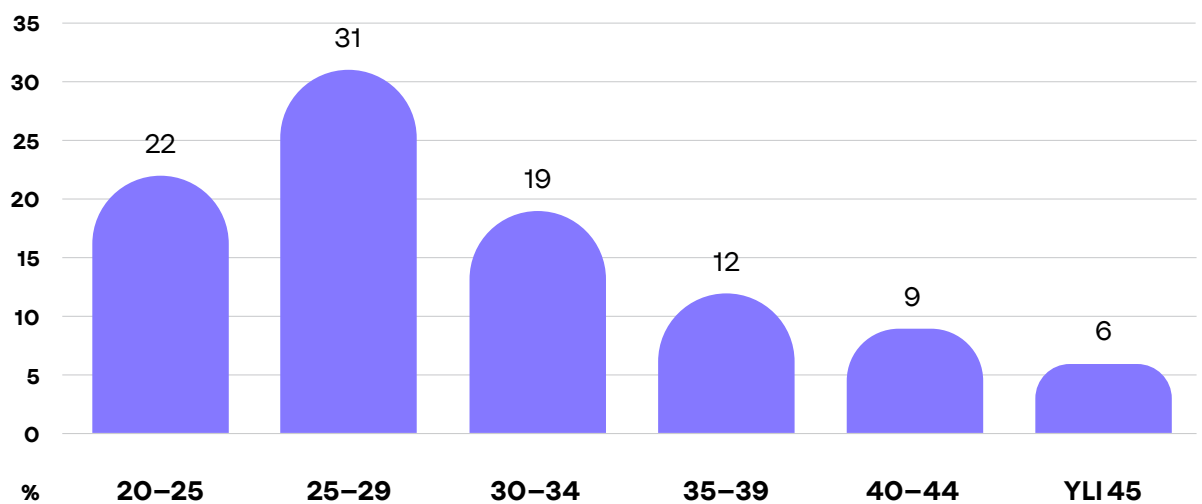
Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



KUVIO 4

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden ikäjakauma, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



3 Harjoittelun suorittaminen

Aiempien vuosien harjoittelubarometrin kyselyt on suunnattu kaikille muotoilualan opiskelijoille, ja se on sisältänyt kysymyksen siitä, onko vastaaja suorittanut harjoittelun. Erotuksena aiempiin vuosiin, tänä vuonna kysely oli suunnattu ainoastaan harjoittelun suorittaneille opiskelijoille. Valinnalla on haluttu rajata kohdeyleisöä ja kyselyn tarkoitusta kuvaamaan opiskelijoiden kokemuksia harjoittelun suorittamisesta.

Aiemmiltä vuosilta romahtanut vastaajamäärä voi kuitenkin kertoa opiskelijoiden haasteista ylipäättään saada harjoittelupaikkaa. Tiukka taloustilanne on rajoittanut myös yritysten mahdollisuuksia ottaa harjoittelijoita. Korkeakoulujen nostaessa opiskelijamääriä, myös kilpailu alan harjoittelupaikoista kovenee. Nykypäivänä moni tuleva muotoilija valmistuukin ilman alan työkokemusta.

” Olen ollut kovin onnekas harjoittelupaikkojeni kanssa ja niiden löytäminen on ollut minulle helppoa oma-aloitteisuuteni ja silkan onnen takia. 3/4 luokaltani ei ole näin onnekkaita vaan ei ole saanut harjoittelupaikkaa puhumattakaan palkallisesta harkasta. Minun vastaukseni kyselyyn antaa siis erittäin vääristetyn kuvan tilanteesta.

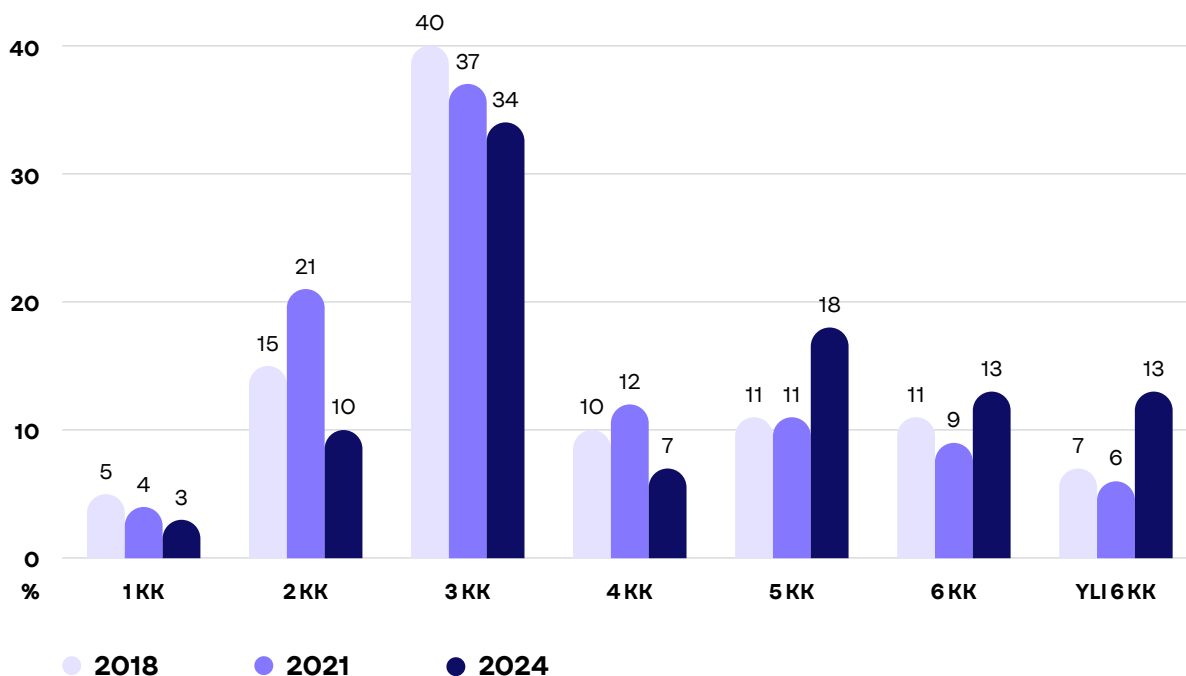
Ulkomailla suoritettuja harjoitteluiden määrä on laskenut tasaisesti vuodesta 2018. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat suorittaneet harjoittelunsa ainakin osittain Suomessa, kun aiempina vuosina ulkomailla suoritettuja harjoitteluiden osuus on ollut 10–15 prosenttia.

3.1 Työharjoittelun kesto

Kyselyn tulosten mukaan korkeakouluharjoittelujaksot ovat pidentyneet vuodesta 2021. Edelleen kuitenkin ylivoimaisesti suurin osa korkeakouluopiskelijoista suorittaa harjoittelun kolmen kuukauden mittaisena (kuvio 5). Vastausten mukaan pidemmät, yli viiden kuukauden harjoittelut ovat yleistyneet aiempiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2024 yhteensä 44 prosenttia opiskelijoista ilmoitti tehneensä yli neljän kuukauden pituisen harjoittelun, kun vuonna 2021 vastaava luku oli 26 %.

KUVIO 5 Korkeakouluharjoittelun kesto, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2018, 2021 & 2024



3.2 Työharjoittelun pakollisuus

Ammattikorkeakouluissa harjoittelu on pakollinen osa kaikkia tutkintoja. Harjoittelun laajuus on yhteensä 30 opintopistettä, mikä vastaa noin kuuden kuukauden täysipäiväistä työtä. Osassa tutkinnoista harjoittelujaksot on edelleen suunniteltu suoritettavaksi kesän aikana, kun ei ole muuta opetusta. Yliopistoissa harjoittelu ei pääsääntöisesti kuulu pakollisena osana tutkintoon, ja kyselyyn vastanneista yliopisto-opiskelijoista valtaosa kertoikin suorittaneensa harjoittelun kiinnostuksesta paikkaa kohtaan.

Yli 90 % yliopisto-opiskelijoistakin oli kuitenkin sitä mieltä, että harjoittelun tulisi kuulua pakollisena osana kaikkiin korkeakoulututkintoihin (Kuvio 7). Lukema on kasvanut reilusti vuodesta 2021, jolloin reilut 50 % yliopisto-opiskelijoista kannatti pakollista harjoittelua. Myös valtaosa ammattikorkeakouluopiskelijoista koki pakollisen harjoittelun tärkeäksi, ja vain 5 % vastaajista kertoi pitävänsä sitä huonona asiana.

Tulos osoittaa, että opiskelijat pitävät korkeakouluharjoittelua erittäin tärkeänä osana korkeakoulututkintoa. Vastaajat kokevat pakollisen harjoittelun hyvänä asiana, koska harjoittelu itsessään tarjoaa arvokasta käytännön kokemusta, jota ei voi oppia pelkästään luennoilla. Pakollinen harjoittelu taas ohjaa opiskelijoita hakeutumaan harjoitteluun opintojen aikana.

” It [mandatory internship] pushes student to find internship during study.

Toisaalta harjoittelupaikkojen löytäminen koetaan alalla vaikeaksi, erityisesti tietyille aikavälille, mikä aiheuttaisi monille tarpeetonta stressiä ja voisi jopa estää harjoittelun suorittamisen. Lisäksi opiskelijat, jotka eivät kannata pakollista harjoittelua, arvostavat mahdollisuutta keskittyä oman tekemisensä kehittämiseen ilman ulkoisia pakotteita. Näistä syistä osa vastaajista toivoo harjoittelun olevan joustava ja vapaaehtoinen osa opintoja.

” Monet (omalta luokaltani yli puolet) opiskelijat eivät löydä harjoittelupaikkaa osalle tai koko vaaditulle harjoitteluajalle — — Harjoittelu on kuitenkin pakko suorittaa ja koska koulutuslaitoksilla on paineita / taloudellista insentiiviä saada opiskelijat ulos, niin osaksi työharjoitteluksi hyväksiluetaan erinäisiä omia projekteja sekä muotoiluun liittymättömiä työtehtäviä. Kehittykö niissä sitten sitä tarvittavaa kokemusta mitä tämä tutkinnon osa ajaa?

3.3 Harjoittelupaikan löytäminen

Kyselyn tulosten perusteella harjoittelupaikan löytäminen koetaan vuosi vuodelta selvästi vaikeammaksi muotoilun opiskelijoiden keskuudessa (Kuvio 6). Vuonna 2024 65 % vastaajista koki harjoittelupaikan löytämisen vaikeaksi tai melko vaikeaksi. Vaikeaksi harjoittelupaikan etsinnän kokeneiden määrä nousi lähes 10 prosenttiyksikköä. Vuoden 2021 harjoittelubarometrissa 37 % opiskelijoista koki harjoittelupaikan löytämisen helpoksi tai melko helpoksi, kun vuonna 2024 vastaava lukema oli vain 29 %. Vielä vuonna 2018 yli puolet vastaajista koki harjoittelupaikan löytämisen helpoksi tai melko helpoksi.

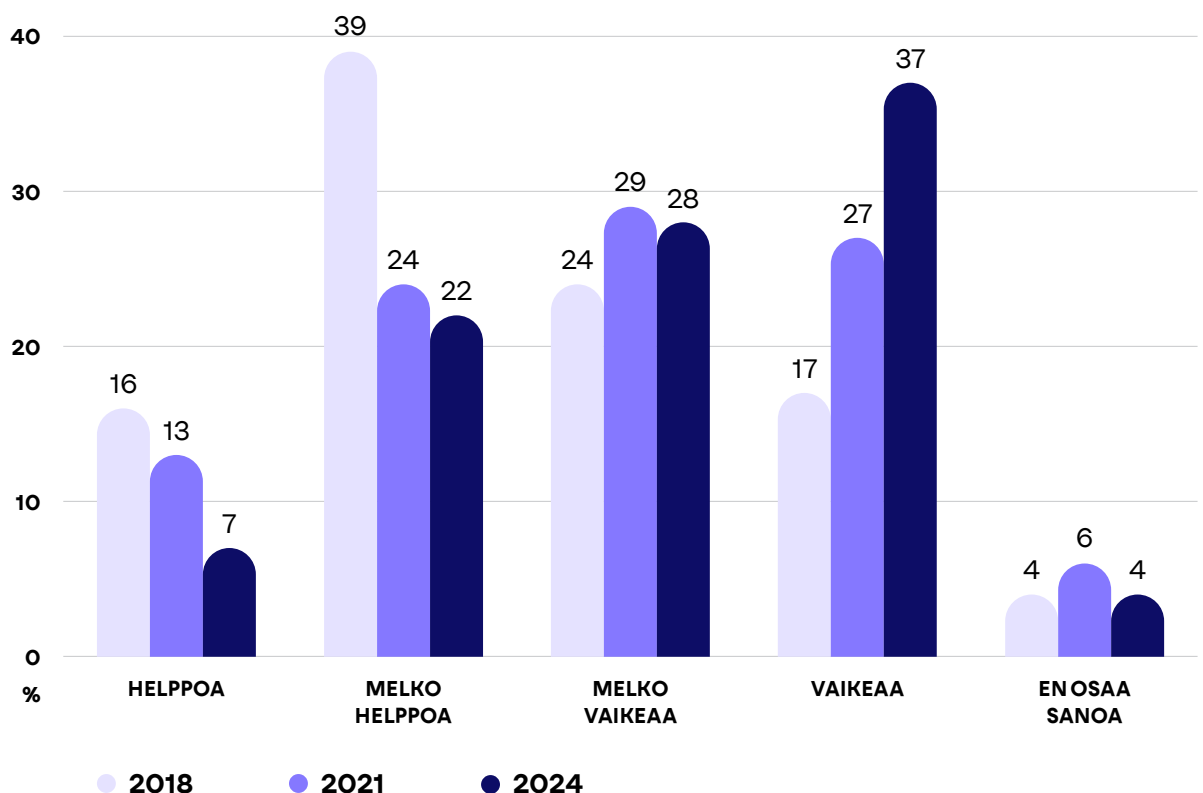
Harjoittelupaikan löytymisen haaste nousi esiin vahvasti myös avovastauksissa, joissa moni toi esiin olevansa onnekas päästessään harjoitteluun. Läheskään kaikki muotoilualan opiskelijat eivät ylipäätään aktiivisuudestaan huolimatta löydä oman alan harjoittelupaikkaa, vaikka opinnot sitä edellyttäisivätkin. Avovastauksissa peräänkuulutettiin korkeakouluilta enemmän apua ja tukea harjoittelupaikan löytymistä varten. Tilanteeseen todennäköisesti vaikuttaa heikosta taloustilanteesta johtuva epävarmuus ja lomautukset, jolloin yrityksissä ei ole mahdollisuutta ottaa harjoittelijoita.

” Harjoittelupaikkojen löytäminen on todella haastavaa. Ymmärrän, että monella työpaikalla tulee punnita käytettävissä olevat resurssit ja mahdollisuus ottaa harjoittelijoita, mutta on surullista, että monelta opiskelijalta jää arvokas harjoittelukokemus saamatta opintojen aikana. Henkilökohtaisesti koen haastavaksi hakea valmistuttuani töitä, kun ei ole kunnan käytännön kokemusta alalta edes harjoittelun kautta.

KUVIO 6

Vastaajien kokemukset harjoittelupaikan löytymisestä, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



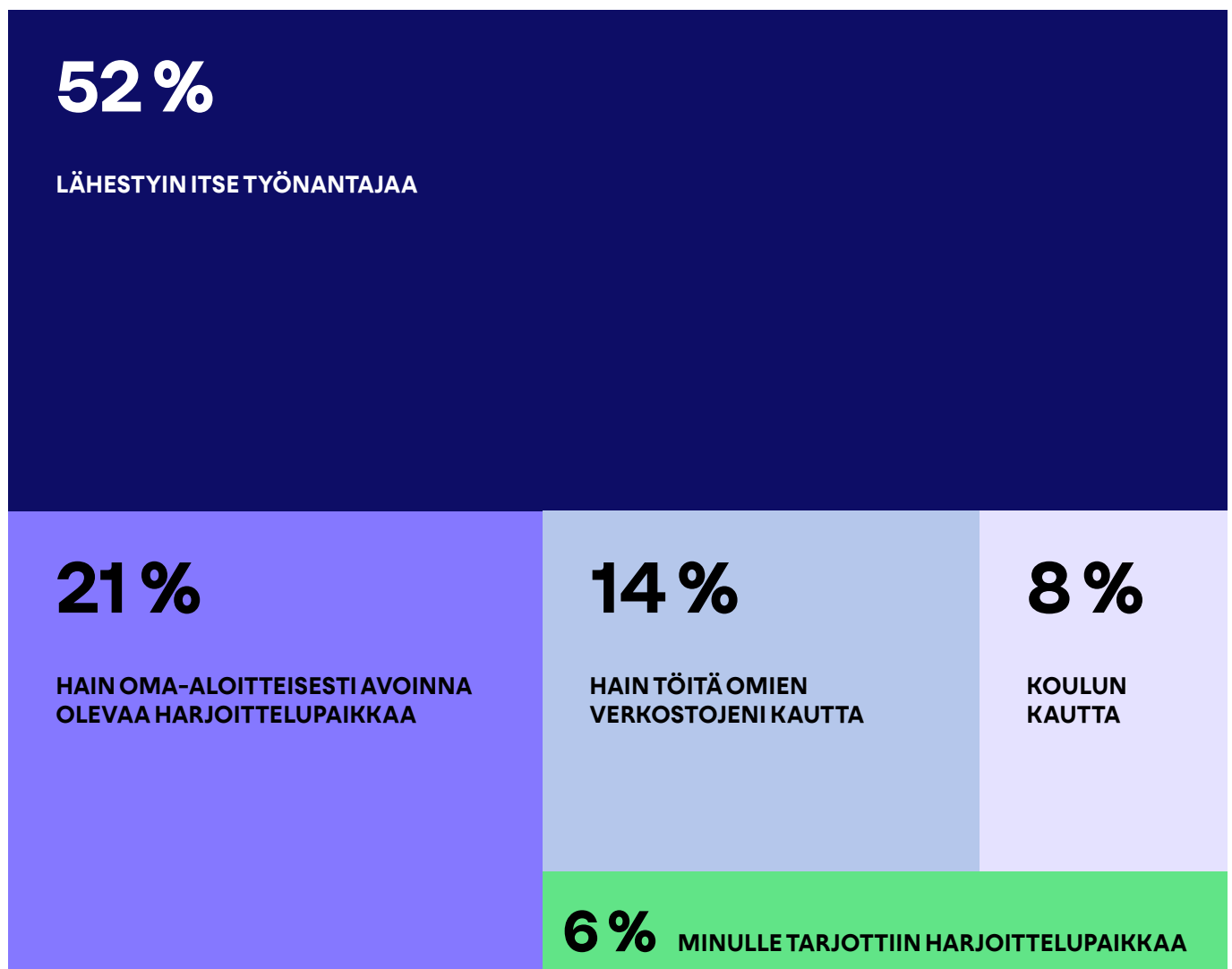
Tavat hakeutua harjoitteluun eivät kyselyn tulosten mukaan ole muuttuneet suuresti aiemmista vuosista. Yli puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli löytänyt harjoittelupaikan lähestymällä itse työnantajaa. Toiseksi yleisin tapa oli hakea harjoittelupaikkaa avoimna olevan ilmoituksen kautta (21 %). Omien verkostojen, kuten tuttavien tai aiemman työnantajan kautta harjoittelupaikan oli löytänyt 14 % vastaajista ja koulun kautta harjoittelupaikan oli löytänyt 8 % vastaajista. Kuudelle prosentille vastaajista oli myös tarjottu harjoittelupaikkaa. (Kuvio 7)

” Mahdollisuuksista esim. palvelumuotoilun hyödyntämiseen tulisi enemmän kertoa. Monessa kehittämistyössä menetelmiä ja prosessia käytetään mutta työnimike on joku muu kuin palvelumuotoilija. Esim aluekehityksessä ja hankkeissa hyödynnetään paljon ja osaamisesta olisi hyötyä mutta opiskelijat eivät osaa hakeutua sinne.

KUVIO 7

Tapoja hakeutua harjoittelupaikkaan, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



3.4

Työnantajat ja harjoittelukäytännöt

Yleisimmät työnantajien toimialat kyselyyn vastaajien keskuudessa:

- Muotoilun palveluyritys (28 %)
- Julkishallinto (12 %)
- Mainos- ja markkinointialan yritys (9 %)
- Taideteollinen ala (piensarjatuotanto) (9 %)
- Teollisuus (sarjatuotanto) (9 %)
- ICT- ja ohjelmistosuunnittelu (6 %)

Julkishallinnon harjoittelut ovat kasvaneet aiemmista vuosista. Sen sijaan korkeakouluissa suoritettujen harjoitteluiden määrä on kyselyn perusteella laskeneet.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka hyvin erilaiset työhön perehdytykseen, työtehtäviin, työnantajaan, työilmapiiriin ja työkokemukseen liittyvät positiiviset väittämät toteutuivat heidän harjoittelupaikoissaan. Kokonaisuutena vastaajat kokivat, että esitetyt väittämät toteutuivat hyvin (Kuvio 8).

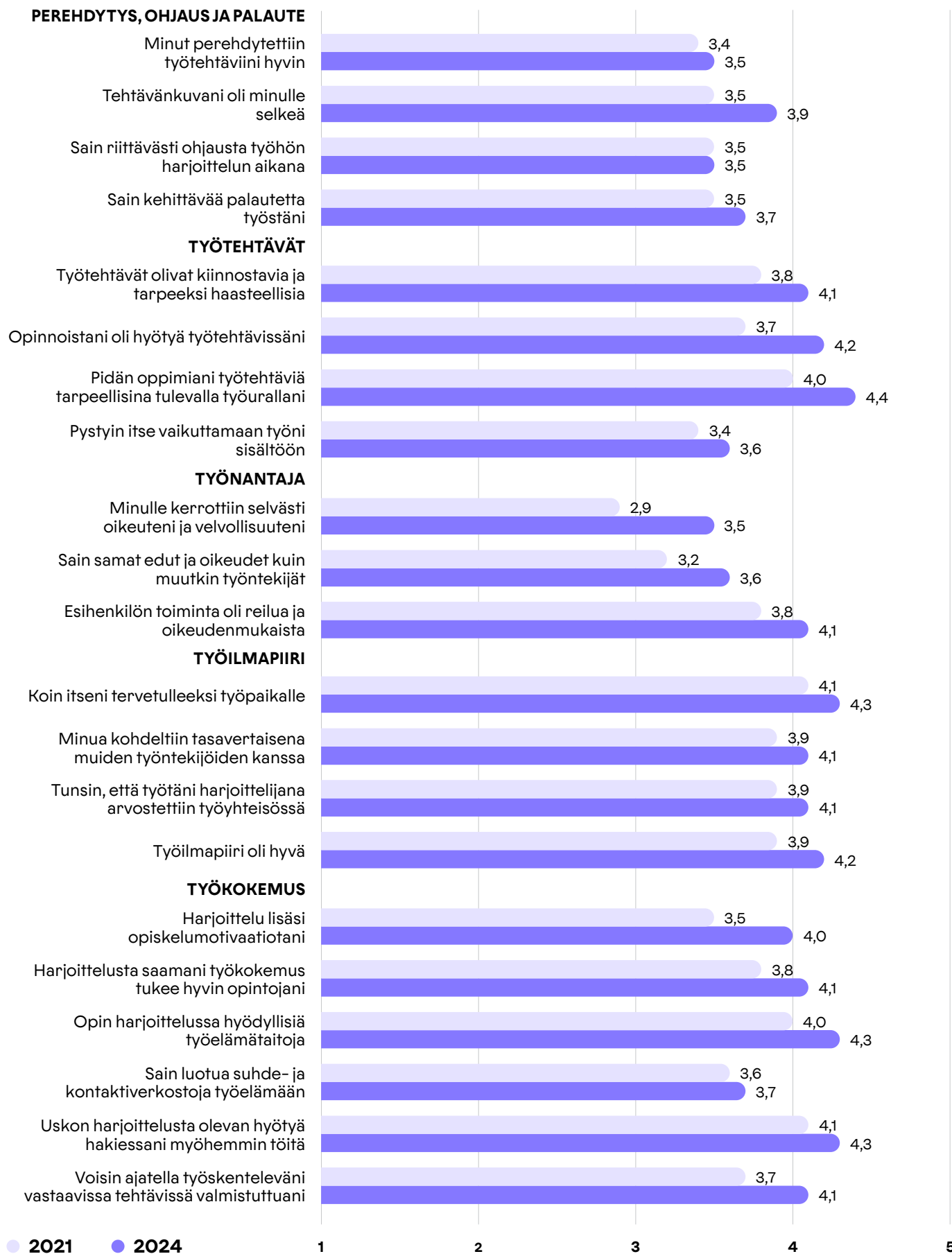
Vuonna 2024 opiskelijoiden arviot paranivat kaikilla osa-alueilla verrattuna vuoden 2021 tuloksiin. Tämä viittaa siihen, että työnantajat ja työyhteisöt ovat osittain onnistuneet vastaamaan pandemian jälkeisiin haasteisiin ja parantaneet harjoittelijoiden kokemuksia. Kuitenkin vuoden 2018 korkeampaa tasoa ei ole vielä täysin saavutettu.

” Harjoittelut koetaan usein myös näytön paikkoina, ja meidän tulisi puhua enemmän myös harjoittelijoiden työhyvinvoinnista ja jaksamisesta. Monien työpaikkojen kulttuuri ei tue työssäjaksamista ja se voi olla shokki. Miten pitää huolta itsestä kun paine suorittaa omien kykyjen rajoilla tulee sisältä ja ulkoa? Ja kuka ottaa koppia heistä, jotka eivät selviä tästä mankelista?

Vuoteen 2021 nähden suurin positiivinen kehitys on tapahtunut erityisesti opiskelijan oikeuksien ja velvollisuuksien kommunikoinnissa, vaikkakin se edelleen saa keskiarvoa matalamman arvosanan. Lisäksi harjoittelulla on ollut yhä suurempi vaikutus opiskelumotivaatioon ja opinnoista koettiin olevan yhä enemmän hyötyä työtehtävissä. Vastaajat arvioivat korkeimmalle harjoittelun hyödyllisyyden oman urakehityksensä kannalta, harjoittelun aikana oppimansa taidot sekä harjoittelun yleisen hyödyllisyyden omalle uralle.

KUVIO 8 Arviot harjoittelukokemuksesta asteikolla 1–5, jossa 1= täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä

Lähde: Ornamon harjoittelubarometrit 2021 ja 2024



Hyvien työelämäkäytänteiden noudattamisesta työpaikoilla kertoo se, että lähes kaikki vastaajat kertoivat, että harjoittelusta solmittiin työnantajan kanssa työ- tai harjoittelusopimus. Myös valtaosa (67 %) vastaajista sai harjoittelustaan työtodistuksen. Toisaalta 24 % vastaajista kertoi jääneensä ilman työtodistusta ja 9 % ei osannut sanoa (Kuvio 9).

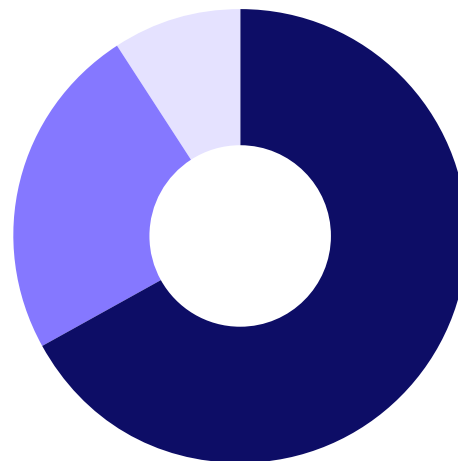
Kehitystä tarvitaan yhä myös erityisesti perehdytyksen laadussa, ohjauksen ja palautteen antamisessa sekä harjoittelijoiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämisessä omiin työtehtäviinsä. Lisäksi harjoittelun tulisi tarjota enemmän mahdollisuuksia suhde- ja kontaktiverkostojen luomiseen tulevaa työelämää varten.

” Tulisi olla jonkinlainen selkeä ohjeistus myös työnantajille miten harjoittelijoita tulee kohdella ja ottaa huomioon. Myös opiskelijoiden hyvien ja huonojen kokemusten jakaminen yleisesti auttaisi opiskelijoita valitsemaan harjoittelupaikan, josta voi oikeasti olla hyötyä.

KUVIO 9

Saitko harjoittelusta työtodistuksen, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



3.5

Korkeakoulun tarjoama tuki ja ohjaus

Kyselyssä tiedusteltiin, onko opiskelijan korkeakoulussa nimetty harjoitteluvastaava, joka ohjaa opiskelijoiden harjoittelua. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 39 % kertoi, että vastaava on nimetty. Vastauksissa näkyi ero ja yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden välillä. 45 % yliopisto-opiskelijoista kertoi, että heillä ei ole koulussa nimettyä ohjaajaa, kun vastaava luku ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa on 18 %. (Kuvio 10) Tähän voi vaikuttaa erilaiset käytännöt harjoittelun palkollisuuden suhteen. Kummassakin ryhmässä kolmasosa ei osannut sanoa, onko koululla nimettyä harjoitteluvastaavaa.

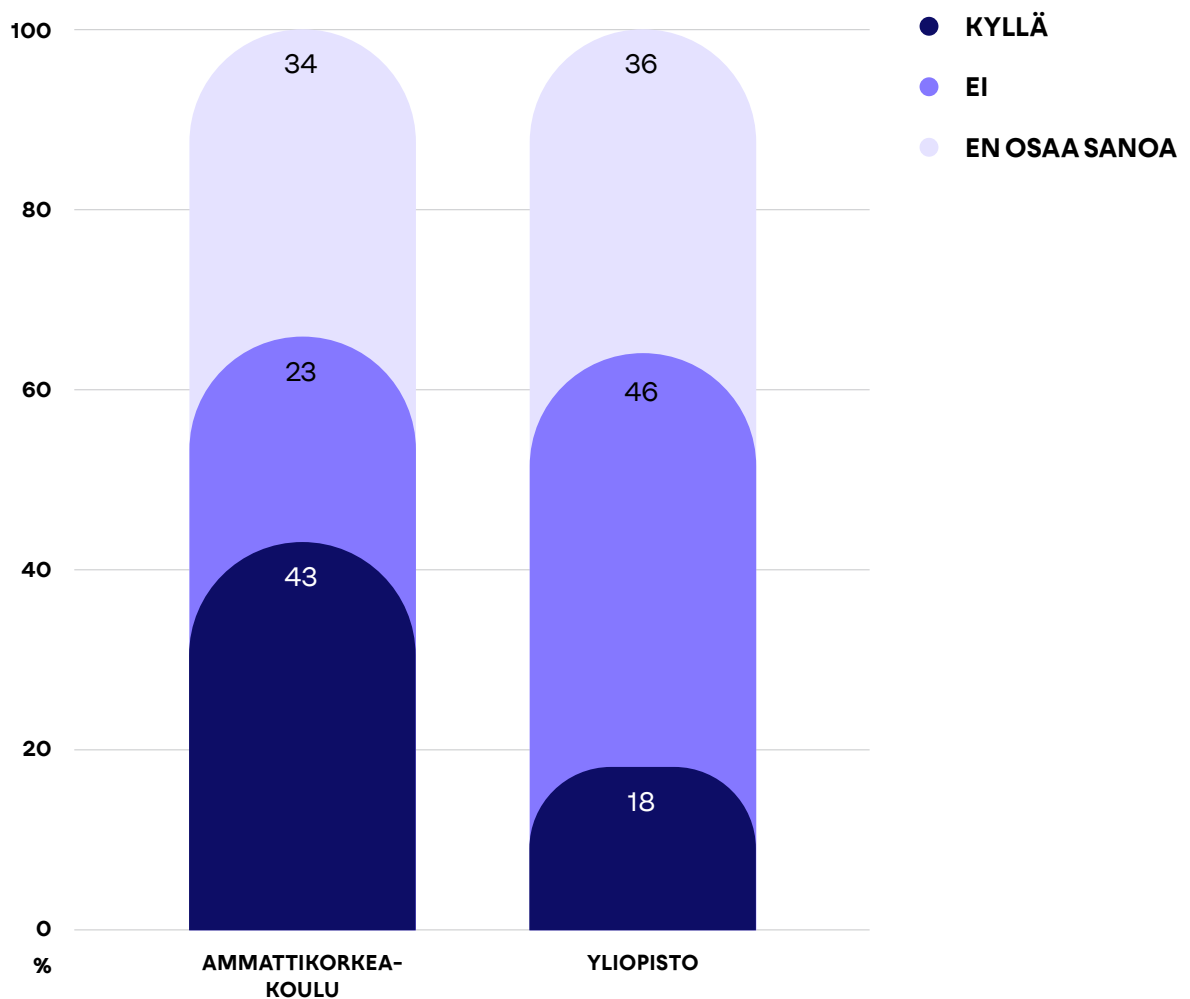
Erityisesti opiskelijoiden jättämässä avovastauksissa korostui tarve koululta saatavaan ohjaukseen ja neuvontaan harjoittelupaikan haussa. Kouluilta toivottiin vahvempaa tukea harjoittelupaikan löytämiseen ja kontakteja työnantajiin erityisesti ammattikorkeakouluissa, joissa harjoittelu on pakollinen osa opintoja.

” Harjoittelupaikat ovat kiven alla ja koulu ei auta millään muotoa paikan hakemisessa. Koululla ei ole kontakteja yrityksiin, yhteistyötä ei tehdä heidän kanssaan.

KUVIO 10

Onko korkeakoulussasi nimetty harjoitteluvastaava, joka ohjaa opiskelijoiden harjoittelua, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



4 Harjoittelun palkallisuus ja toimeentulo

Harjoittelun palkallisuus on aihe, joka on herättänyt keskustelua ja nousut esille myös aiemmissa Ornamon harjoittelubarometreissa. Korkeakouluharjoittelun palkallisuus liittyy tiiviisti opiskelijoiden oikeuksiin, työn arvostukseen ja työelämän tasa-arvoon. Palkallinen harjoittelu nähdään opiskelijoiden näkökulmasta paitsi toimeentulon turvaajana myös osoituksena siitä, että heidän työpanostaan arvostetaan. Työnantajat puolestaan joutuvat tasapainoilemaan taloudellisten resurssien ja harjoittelijoiden ohjaukseen tarvittavan työpanoksen välillä.

Aihe on myös laajempien yhteiskunnallisten ja lainsäädännöllisten keskustelujen keskiössä. EU:n neuvostossa on parhaillaan käsiteltävänä direktiivi, jonka tavoitteena on parantaa harjoittelijoiden asemaa ja ehkäistä tilanteita, joissa ilmaisilla harjoittelijoilla korvataan varsinaista työvoimaa. Direktiivin tarkoituksena on varmistaa, että työsuhteisilla harjoittelijoilla on oikeus kohtuullisiin työehtoihin, mukaan lukien riittävä palkka, joka on linjassa muiden työntekijöiden kanssa.² Tämä avaa keskustelua myös kansallisella tasolla siitä, miten palkallisuuden ja työelämävalmiuksien edistäminen voidaan yhdistää siten, että se hyödyttää niin opiskelijoita, työnantajia kuin oppilaitoksiakin.

4.1 Harjoitteluajan palkka

Kyselyn perusteella muotoilualojen harjoittelupaikkojen palkkauksessa on myönteistä kehitystä vuodesta 2018 ja 2021. Vuonna 2024 palkallisen harjoittelun ilmoitti tehneensä 57 prosenttia vastaajista, mikä on yli 10 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2021. Siitä huolimatta palkattomat harjoittelut ovat yleinen ilmiö muotoilualalla erityisesti ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa, joista 50 % ilmoitti suorittaneensa harjoittelun ilman palkkaa. (Kuvio 11)

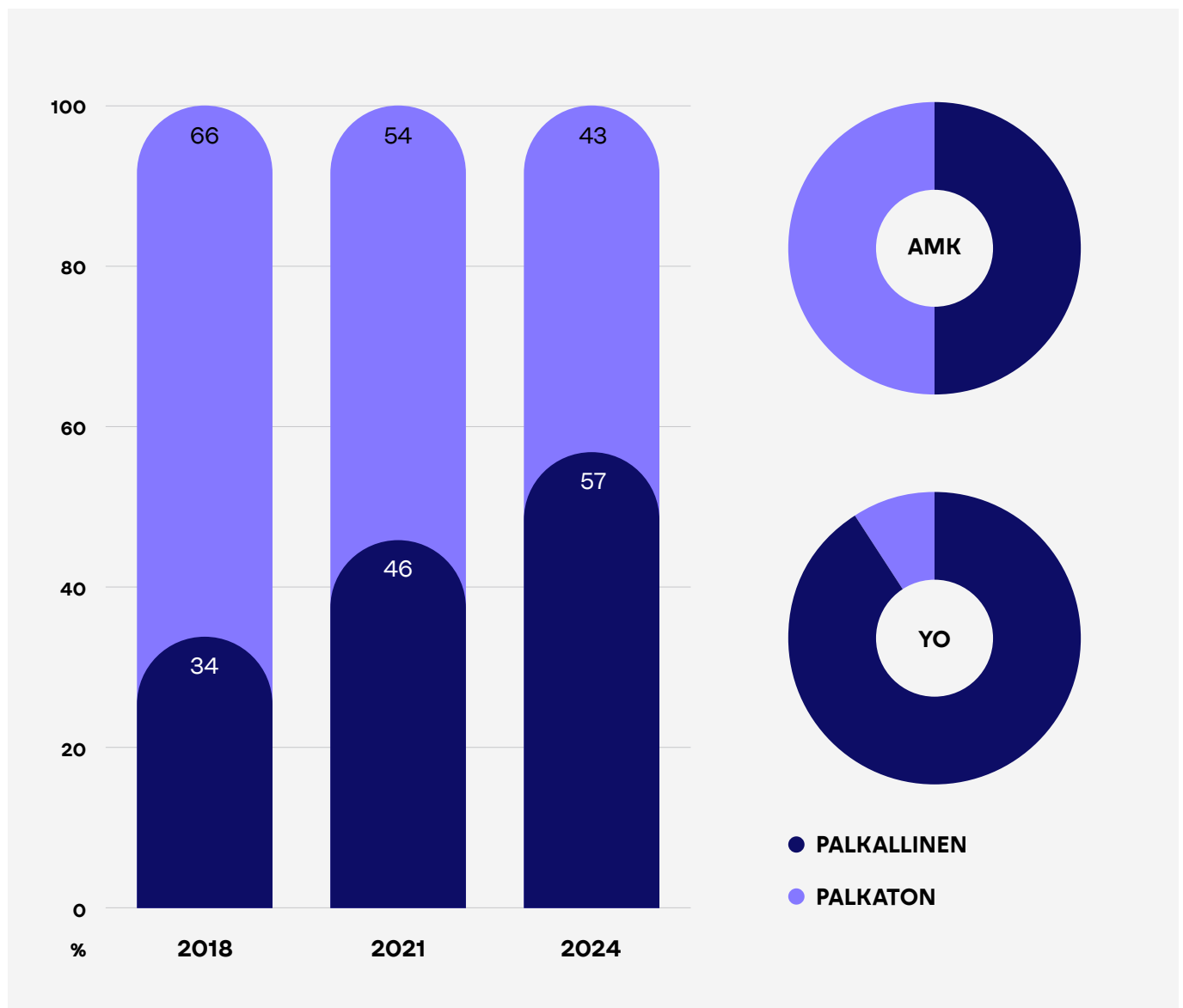
² Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024

Opiskelijoilta kysyttiin myös, kuinka paljon he saivat harjoittelusta palkkaa joko kuukausi- tai tuntipalkkana. Tuntipalkat on muutettu kuukausipalkaksi 37,5 viikoittaisen työtunnin perusteella, jotta ne ovat vertailukelpoisia kuukausipalkkojen kanssa. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden täyden työajan harjoittelupalkkojen keskiarvo oli 1990 euroa ja mediaani 1935 euroa kuukaudessa (36 vastaajaa).³ Vertailuvuonna 2021 keskiarvopalkka oli 1 463 euroa ja mediaani 1 500 euroa kuukaudessa (83 vastaajaa), joten muotoilualan harjoittelijoiden palkkojen suuruudessa on myönteistä kehitystä. (Kuvio 12)

KUVIO 11

Palkallisten harjoittelijoiden kehitys 2018, 2021 ja 2024 yhteensä ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa sekä vertailu ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden välillä vuonna 2024, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



³ Osalla palkallisen harjoitteluiden suorittaneilla palkka oli esimerkiksi provikkaperusteista, eivätkä he ole mukana laskussa.

Kyselytutkimuksessa palkkoja ei ole tarkasteltu erikseen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kohdalla, sillä tarkemmat rahamääräiset tiedot eivät ole tarpeeksi luotettavia julkaistaviksi vastaajien pienen määrän takia. Palkat olivat joka tapauksessa samansuuntaisia sekä ammattikorkeakoulu- että yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa.

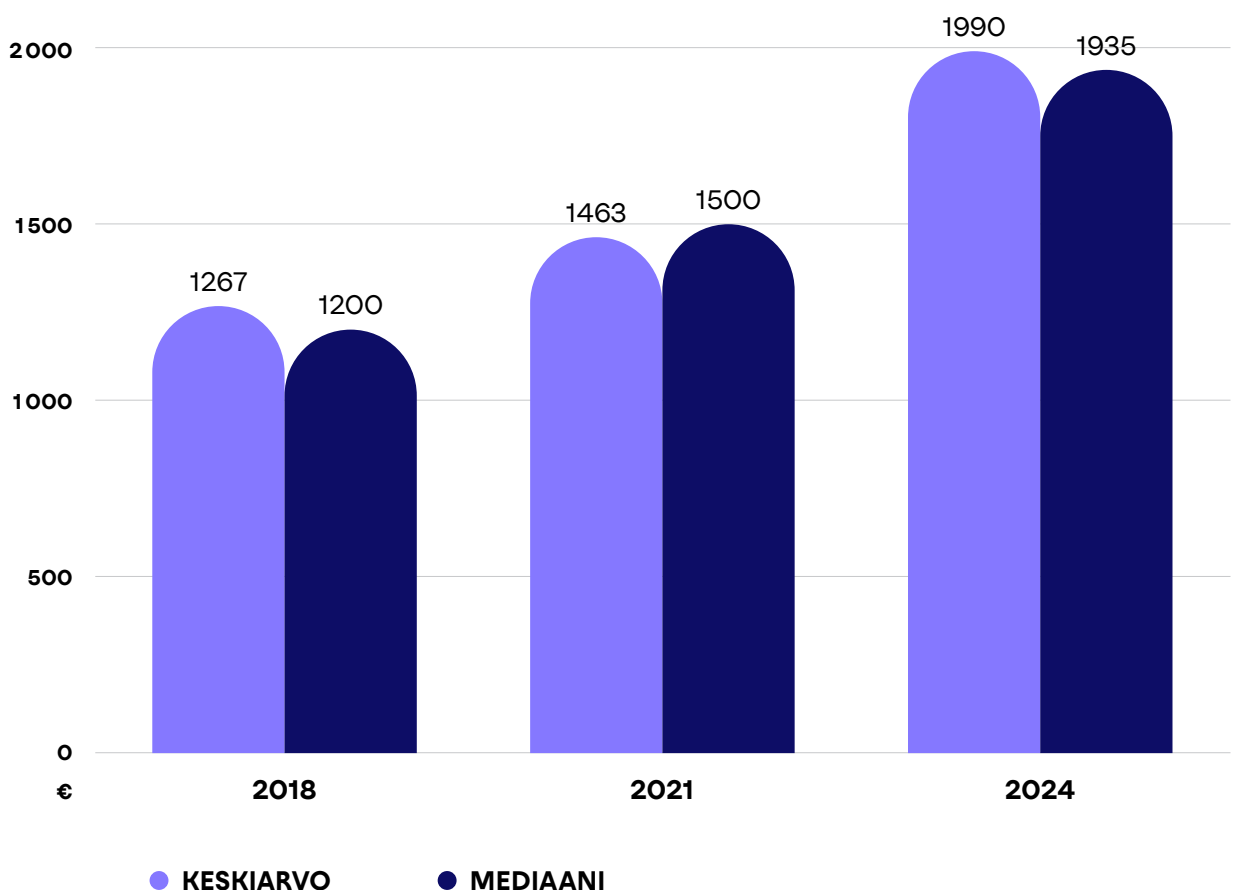
Muotoilualan korkeakouluharjoittelijoiden palkat ovat siis kasvussa. Kyselyn vastausten perusteella muutosta on tapahtunut erityisesti työnantajien omissa käytännöissä, sillä 63 % vastaajista kertoi, että palkka oli valmiiksi määritelty. Kolme vuotta aiemmin vastaava luki oli 47 %, kun taas isompi osa vastaajista oli pystynyt vaikuttamaan palkkukseensa neuvottelemalla (Kuvio 13).

”Palkallinen harjoittelu viestii mielestäni sitä, että myös harjoittelijan työpanoksella on merkitystä ja arvoa, eikä oteta harjoittelijaa vaan ilmaisen työvoiman toivossa.

KUVIO 12

Muotoilualan korkeakouluopiskelijoiden harjoitteluajan palkkojen kehitys 2018–2024, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024



Työttömyysturvan työssäoloehtojen näkökulmasta tarkasteltuna muotoilualan korkeakouluopiskelijoiden palkkataso on kohtuullinen. 2.9.2024 voimaan astuneen uuden työttömyysturvauudistuksen myötä täyden ansioidon edellytyksenä on 12 kk työssäoloehto sekä 930 euron minimipalkka.⁴

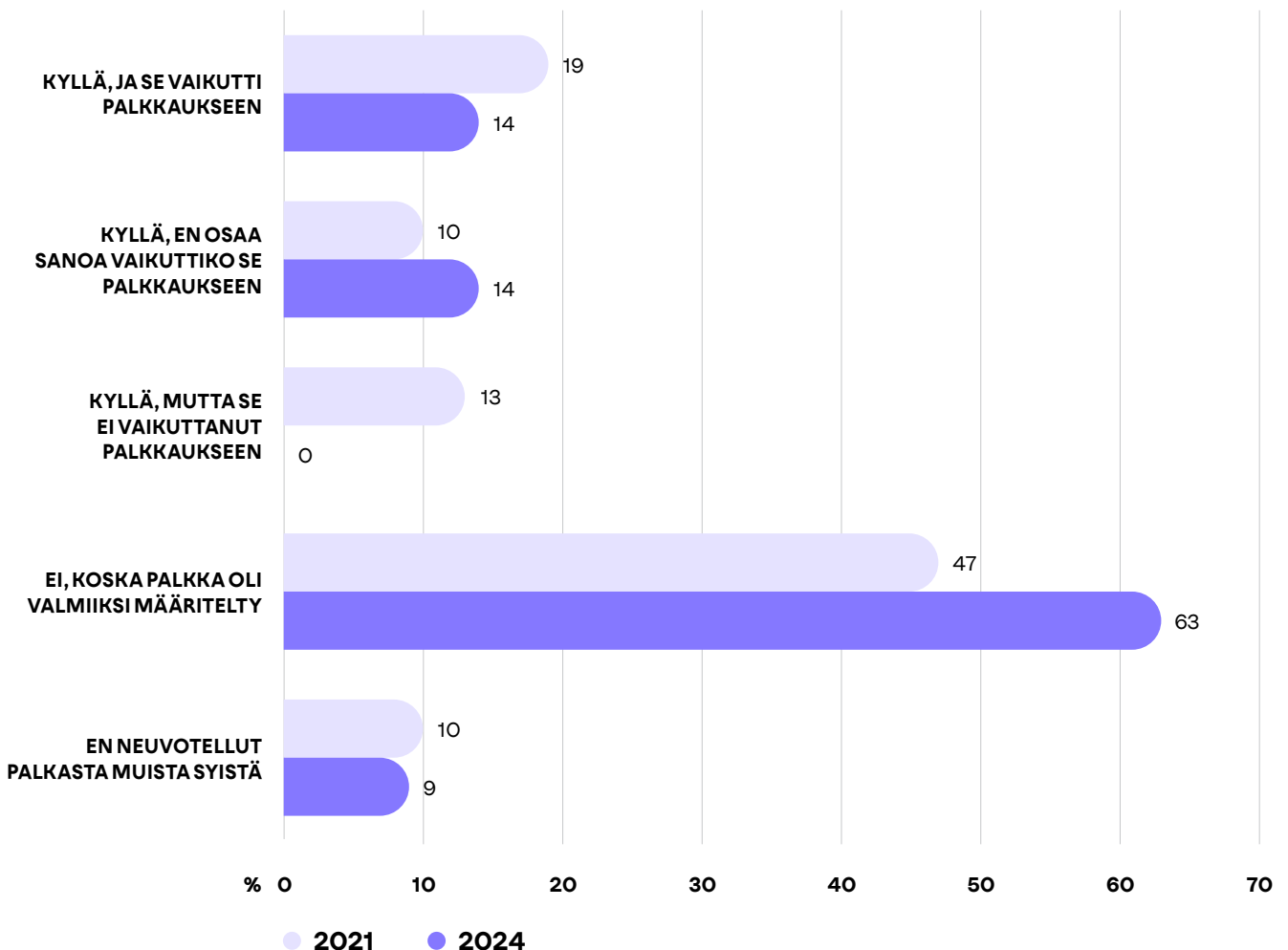
Työssäoloehtoa kertyy yksi kuukausi, vähintään 930 euron kuukausipalkasta. Jos palkka on ollut alle 930 euroa, mutta vähintään 465 euroa, työssäoloehtoa kertyy puolikkaan kuukauden verran. Vuoden 2024 kyselyssä vain muutaman vastaajan palkka jäi alle tämän.

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista olivat sitä mieltä, että harjoittelun pitäisi olla palkallinen aina (76 %) tai useimmiten (21 %) (kuvio 9). Kyselyyn vastanneista yliopisto-opiskelijoista kaikki olivat sitä mieltä, että harjoittelun pitäisi olla palkallinen aina ja ammattikorkeakouluopiskelijoistakin

KUVIO 13

Palkallisen harjoittelun suorittaneiden opiskelijoiden mahdollisuuden neuvotella palkastaan, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometrit 2021 ja 2024



⁴ KELA 2024

valtaosa koki, että harjoittelun tulisi olla palkallista vähintään useimmiten. Harjoitteluiden palkallisuutta kannattavien opiskelijoiden osuus on kasvanut vuosi vuodelta. Vielä vuonna 2021 kyselyyn vastanneista opiskelijoista 67 % kannatti harjoittelun palkallisuutta kaikissa tilanteissa, kun vuonna 2018 lukema oli vain 54 %.

Avoimista vastauksista käy ilmi, että vastaajat pitävät palkallista harjoittelua tärkeänä opiskelijoiden taloudellisen turvan, oikeudenmukaisen kohTELUN ja laadukkaan oppimisen takaamiseksi. Palkallisuus nähdään myös keinona parantaa harjoittelukulttuuria ja lisätä harjoitteluiden arvoa sekä opiskelijoille että työnantajille. Palkka myös viestii opiskelijalle, että heidän työpanostaan arvostetaan.

” Harjoittelustani jäi vain tunnelma siitä, että harjoittelija otettiin ilmaista työvoimaa varten.

” Toinen harjoitteluni oli palkaton, mutta sitäkin tärkeämpi kokemus jota en tule koskaan unohtamaan. Kuitenkin mielestäni harjoittelun tulisi olla palkallinen, ei palkan tarvitse olla suuri, mutta jonkinlaista korvausta tulee saada tehdystä työstä.

4.1.1

HARJOITTELUPALKKATAULUKKO

Ornamo julkaisi alkuvuodesta 2023 harjoittelupalkkataulukon, joka määrittelee muotoilualan opiskelijoiden vähimmäispalkkasuositukset. Palkkatasot perustuvat muotoilualan yleiseen palkkatasoon, jota selvitetään vuosittain työmarkkinatutkimuksella.

27 prosenttia vastaajista on hyödyntänyt Ornamon harjoittelupalkkataulukkoa. Lisäksi 37 prosenttia on tietoisia työkalun olemassaolosta, mutta eivät ole hyödyntäneet sitä esimerkiksi palkkaneuvotteluissa. Loput 36 prosenttia vastaajista ei ollut tietoinen harjoittelupalkkataulukon olemassaolosta.

4.2

Muu toimeentulo harjoittelun aikana

Yliopistoissa on käytössä harjoittelutuki, jolla katetaan osa opiskelijan harjoittelukuluista. Opintoaloittain kuitenkin vaihtelee, jaetaan tukea kaikille opiskelijoille. Kyselyssä tiedusteltiin, missä määrin yliopisto-opiskelijat olivat saaneet koululta tukea harjoittelua varten. Tänä vuonna kyselyyn vastanneista yliopisto-opiskelijoista valtaosa (80 %) ei ollut hyödyntänyt yliopiston harjoittelutukea.

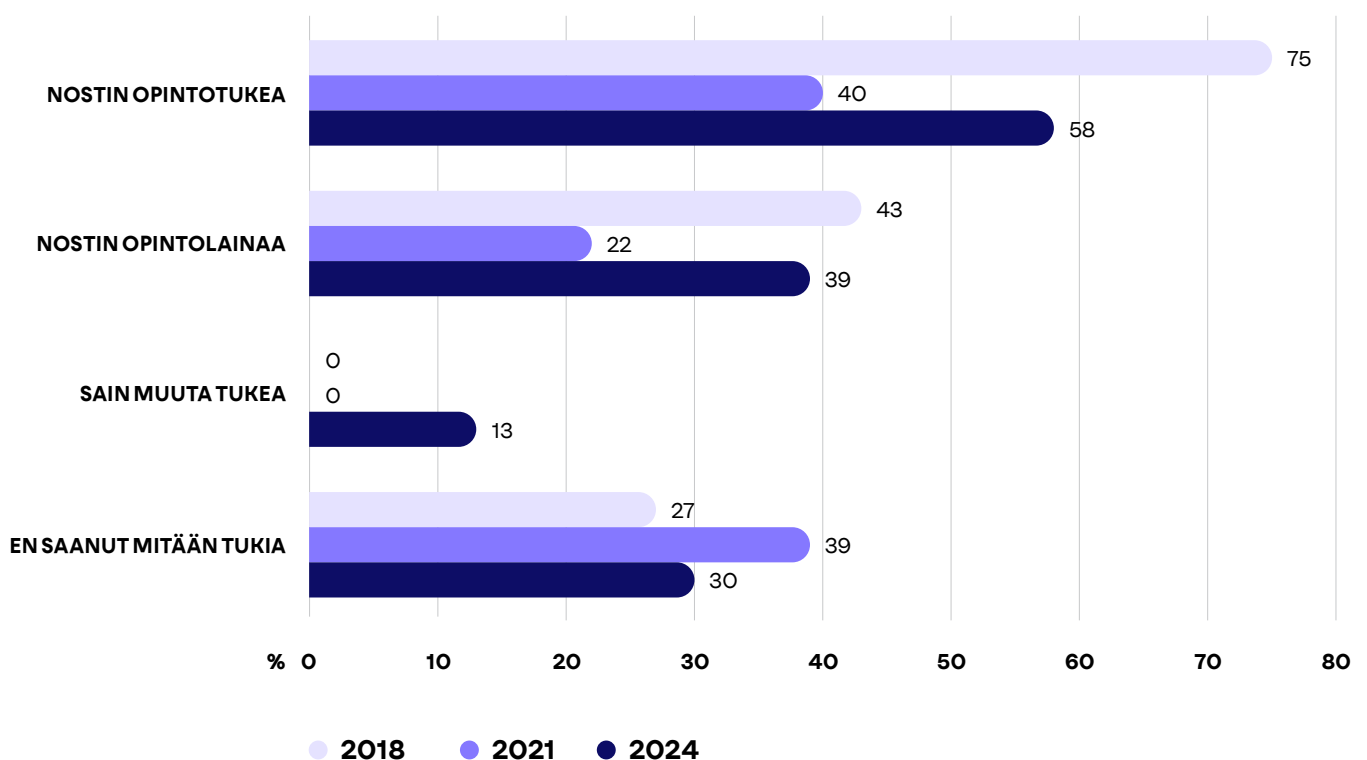
” Would be maybe nice for students or smaller employers to get some intern grants as a motivation and help. This way students could really do internships in their fields and not in stores etc. because of their financial situations. And employers might be more opened to be looking for interns too.

Kyselyyn vastanneista opintotukea nosti harjoittelun ajalta 58 %, lähes 20 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2021, mutta edelleen selvästi vähemmän, kuin vuonna 2018 (75 %) (kuvio 14). Vuonna 2024 myös opintolainaa harjoittelun aikana nostaneiden opiskelijoiden määrä (39 %) kasvoi vuoteen 2021 nähden (22 %). Muutosta saattaa osaltaan selittää se, että palkallisten harjoitteluiden määrä on ollut kasvussa.

KUVIO 14

Opintotuen ja/tai opintolainan nostaminen harjoittelun aikana, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometrit 2018, 2021 ja 2024



Muutoksesta huolimatta 27 % myös niistä opiskelijoista, jotka saivat harjoittelusta palkkaa, nostivat lisäksi opintotukea, mikä kertoo siitä, että palkka ei ole ollut riittävä kattamaan kaikkia kustannuksia, tai että harjoittelu on suoritettu osa-aikaisesti muiden opintojen ohella. Lisäksi 18 % palkallisessa harjoittelussa olleista nosti opintolainaa. Palkattomassa harjoittelussa olleista opiskelijoista 31 % nosti opintotukea ja 21 % opintolainaa.

Vaikka tukea ja lainaa nostaneiden määrä oli laskenut, osoittavat kyselyn tulokset, että opintotuki on harjoittelussa oleville opiskelijoille tärkeä toimentulon lähde. Jotta opiskelija voi saada harjoittelun ajalta opintotukea, täytyy harjoittelusta kertyä vähintään viisi opintopistettä tukikuukautta kohden.

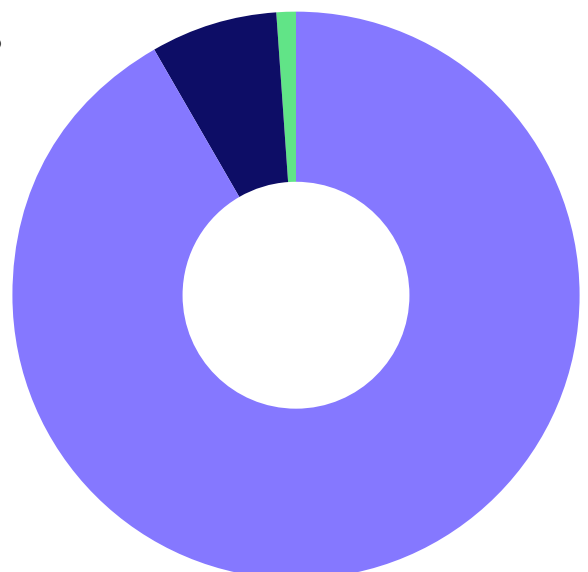
Vaikka opintotukea saisi harjoittelun ajalle, osa vastaajista kuvasivat tilannetta, jossa esimerkiksi kesälle palkattoman harjoittelun saaneen tulee puntaroida lisätöiden tekemisen ja opintotuen nostamisen välillä. Opintotuen nostaminen kesältä taas johtaa siihen, että tukikuukaudet eivät välttämättä riitä enää opintojen loppuun, sillä niitä ei lähtökohtaisesti ole mitoitettu käytettäväksi kesäkuukausina.

” Harjoitteluiden olessa kesäkuukausina ja niiden olessa palkattomia vaikeutti erittäin paljon opiskeluiden etenemistä, koska opintotukikuukausia pitää hyödyntää kesällä, jonka takia ne ei riitä loppu opintoihin asti.

KUVIO 15

Harjoittelusta saadut opintopisteet, %

Lähde: Ornamon harjoittelubarometri 2024





Ilman työharjoitteluja en olisi uskonut pystyväni työllistyä palvelumuotoilijana, sillä luulin olevani huono siinä. Hyvien työharjoittelukokemusten ansiosta olen perustamassa yritystä, jonka palveluihin sisältyy mm. palvelumuotoilua. Olen valtavan kiitollinen saamistani työkokemuksistani, yhteyksistä joita olen harjoitteluissa saanut sekä itseluottamusboostista.

Lähteet

Lith, P. (2024). Muotoilualan koulutus: Raportti muotoilualan korkea-koulututkinnon suorittaneiden työmarkkina-asetusta ja koulutuksen vetovoimasta eri koulutusasteilla tilastojen valossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2024). Valtioneuvosto antoi eduskunnalle kansansa komission ehdotuksesta parantaa työsuhteisten harjoittelijoiden asemaa. Tiedote.

KELA (2024). Työttömyysturvan työssäoloehto pitenee ja kertyy jatkossa palkan perusteella – ansiopäivärahalle tai peruspäivärahalle pääsystä tulee vaikeampaa. Tiedote.



ORNAMO